

Materiál na rokovanie orgánu:

Mestské zastupiteľstvo hlavného mesta SR Bratislavy (2022 - 2026)

ktoré sa koná dňa: 19.06.2025

Dopady súčasnej štátnej kultúrnej politiky na regionálne kultúrne politiky so zreteľom na hlavné mesto Bratislava

Predkladateľ:

Tak ako je uvedené v Sumárnom krycom liste

Zodpovedný:

Mgr. Nina Vrbanová, PhD.
vedúca oddelenia kultúry

Spracovateľ:

Mgr. Zuzana Borošová,
oddelenie kultúry

Materiál obsahuje:

1. Dôvodovú správu
2. Dopady súčasnej štátnej kultúrnej politiky na regionálne kultúrne politiky so zreteľom na hlavné mesto Bratislava
3. Dopady štátnej kultúrnej politiky na prostredie mesta
4. Záver

Dôvodová správa

Komisia pre kultúru, médiá a ochranu kultúrneho dedičstva MsZ na svojom zasadnutí dňa 07.05.2025 po prerokovaní predloženej informácie o aktuálnej situácii a očakávaniach dopadov nefungujúcich národných grantových schém na mestské kultúrne organizácie, požiadala Oddelenie kultúry magistrátu o dopracovanie a predloženie materiálu o dopadoch súčasnej štátnej kultúrnej politiky na kultúru v hlavnom meste na MsZ ako informačný materiál.

Súčasná štátna kultúrna politika, ktorá sa realizuje najmä cez zrýchlené legislatívne konania a poslanecké návrhy v roku 2024 a následne v 2025, negatívne ovplyvňuje mestskú kultúru.

Prijaté zmeny legislatívne majú na hlavné mesto dopad v podobe:

- výrazne zníženej finančnej podpory pre mestské kultúrne organizácie,
- straty partnerstiev a diskontinuity projektov,
- absencii odborných kapacít štátnych inštitúcií pre konzultácie mestských tém.

Až 22 % rozhodnutí, ktoré sú nateraz známe vo Fonde na podporu umenia (ďalej „FPU“) v roku 2025, zmenila rada FPU bez ohľadu na odborné odporúčania, čo viedlo k výraznému poklesu podpory pre mestské kultúrne organizácie. Niektoré kultúrne organizácie namiesto obvyklej podpory 50 % získali len 8 % zo žiadanej sumy.

Meškanie dotačných cyklov, výpadky odborných kapacít, a ohrozená kontinuita strategických festivalov znižujú kvalitu kultúrnej ponuky v meste, ako aj celkovú dôveru vo financovanie kultúrneho sektora.

Mesto Bratislava v aktuálnom roku zaznamenalo nárast žiadostí o podporu z vlastných zdrojov (napr. Nadácia mesta Bratislavy), no tie nestačia pokryť výpadky spôsobené štátnou kultúrnou politikou.

Materiál obsahuje odporúčania pre budúce rozhodnutia mesta v téme kultúry.

Dopady súčasnej štátnej kultúrnej politiky na regionálne kultúrne politiky so zreteľom na hlavné mesto Bratislava

11. 6. 2025

Analýza súčasného stavu

Informačný materiál približuje situáciu v oblasti výpadkov kultúrnych dotácií a približuje celkový dopad politik na štátnej úrovni na samosprávy, s dôrazom na hlavné mesto Bratislavu. Ide predovšetkým o nasledovné zmeny v štátnej kultúrnej politike od roku 2024:

- novelu zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty v znení neskorších predpisov, pri ktorej nastala zmena: zrušenie verejných výberových konaní na pozície riaditeľov; odstránenie päťročného funkčného obdobia pre štatutárne orgány; možnosť odvolať štatutárov bez udania dôvodu
- novelu zákona č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia v znení neskorších predpisov, a novelu zákona č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde v znení neskorších predpisov, pri ktorej nastala zmena: navýšenie množstva členov rady FPU a AVF tak, aby ministerstvo kultúry získalo väčšinu a mohlo menovať členov rady bez návrhu profesijných združení; pričom členom rady FPU / AVF boli posilnené rozhodovacie kompetencie v rozpore so stanoviskom odbornej komisie.
- Pri dotáciách MK SR bola vždy možnosť zásahu ministra platná, avšak nikdy nie v tejto miere využívaná.

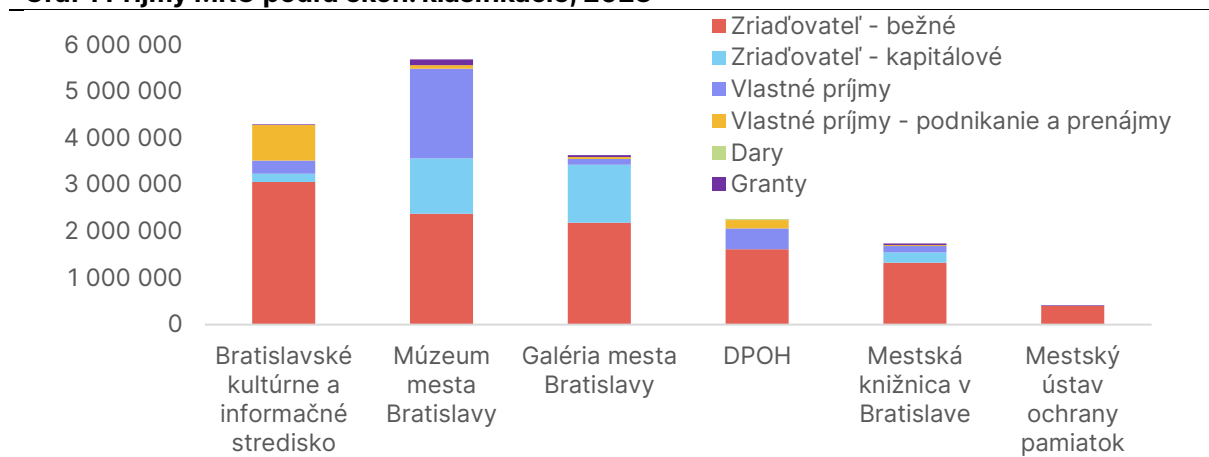
Problematické je aj masívne prepúšťanie zamestnancov zo štátnych kultúrnych inštitúcií, čo pre bratislavský kultúrny ekosystém predstavuje stratu partnerstiev a diskontinuitu riešených projektov, ako aj výpadok odborných kapacít pre konzultácie mestských tém. Výpadky financovania zo štátnych grantov ohrozujú aj realizáciu či prestíž podujatí organizovaných v Bratislave v rámci zriadenej aj nezriadenej kultúrnej scény a tak zabezpečenie rozmanitej kultúrnej ponuky.

Dopady štátnej kultúrnej politiky na prostredie mesta

1. Dopady na mestské kultúrne organizácie

Možný výpadok grantových a externých zdrojov ohrozuje až 80 % hlavnej činnosti (mandatorne výdavky) niektorých mestských kultúrnych organizácií (MKO), ktorá je závislá od externého financovania. Hoci granty predstavujú len približne 2 % z celkového ročného rozpočtu bežných výdavkov MKO vo výške 230 000 eur (Graf 1) ich dopad na služby pre návštevníkov je kľúčový. Najmä pre Mestskú knižnicu v Bratislave a Galériu mesta Bratislavy sú tieto zdroje nevyhnutné. Viac ako 90 % rozpočtu týchto inštitúcií smeruje na obligatorne výdavky, ako sú mzdy a prevádzka budov, a len malý podiel ostáva na programy pre verejnosť – výstavy, podujatia a vzdelávacie aktivity či akvizície kníh a zbierok.

Graf 1 Príjmy MKO podľa ekon. klasifikácie, 2023

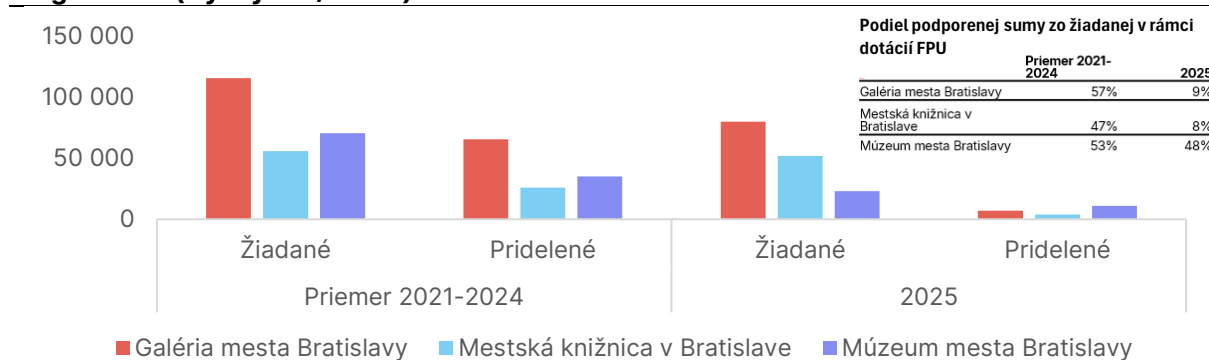
Zdroj: ZÚ HMBA, VS DPOH

Na základe údajov z rokov 2024 a 2025 po zmenách v štátnej kultúrnej politike sú evidované nasledovné výpadky zo štátnych dotácií:

1.1. Fond na podporu umenia (30 mil. eur ročne)

Kým v predchádzajúcich rokoch získavali MKO na svoje projekty približne 50 % zo žiadanej sumy (Graf 2) na základe hodnotenia odbornej komisie, v roku 2025 podpora klesla rozhodnutím členov rady, bez zohľadnenia odporúčaní komisií, až na 8 %.

Graf 2 Finančné prostriedky Fondu na podporu umenia do mestských kultúrnych organizácií (Výzvy 1-4/ 2025)

Zdroj: FPU, Pozn. za rok 2025 sú mapované výzvy 1-4. Pre rok 2025 má MKB v pláne požiadať o infraštruktúrnú dotáciu ktorá bude vyššia v porovnaní so žiadosťami z predchádzajúcich rokov.

V roku 2025 sa očakáva predloženie viacerých významných projektov MKO, ktoré sú svojím rozsahom a náročnosťou výnimočné v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Ich vývoj si vyžaduje zvýšenú pozornosť, najmä z hľadiska zabezpečenia financovania a samotnej realizácie. Jedným z pripravovaných projektov je podanie žiadosti v rámci Výzvy FPU č. 9/2025 (do 8. septembra 2025) v Programe „Komplexná infraštruktúra knižníc“. Ide o rekonštrukciu Mestskej knižnice na Klariskej ul., ktorá si bude vyžadovať mimoriadne investičné prostriedky. Súčasne však vzniká významné riziko – celý stredný manažment FPU podal výpoveď, čo vážne ohrozuje schopnosť FPU vôbec takéto komplexné výzvy vyhlásiť a riadne spracovať.

1.2. Dotácie Ministerstva kultúry SR – Podpora kultúry znevýhodnených skupín (0,7 mil. eur ročne):

Rozsiahle zásahy do procesu prideľovania finančných prostriedkov spôsobujú výrazné meškanie dotačných cyklov, v niektorých prípadoch aj o viac ako päť mesiacov. Napr. v roku 2024 bol program MK SR – *Kultúra znevýhodnených skupín* vyhodnotený až v septembri, čo znemožnilo Mestskej knižnici Bratislava realizovať plánované aktivity; pridelené prostriedky (2185 € a 3059 €) preto musela odmietnuť. Počet podujatí pre osoby so zrakovým znevýhodnením sa znížil o 20 podujatí, kvôli omeškaniu procesov na MK SR.

1.3. Dotácie Ministerstva kultúry SR – Obnovme si svoj dom (9 mil. eur ročne)

Vývoj od 2024 je znepokojujúci z dôvodu pretrvávajúceho meškania pri zverejňovaní výsledkov a narušenia štandardného hodnotiaceho procesu založeného na odborných kritériách kvality. V roku 2024 a 2025 bolo podaných viacero projektov na obnovu a výskum NKP vo vlastníctve Bratislavy, či podujatia organizované MÚOP. V 2024 nebol podporený žiaden takýto projekt, pričom nie sú jednoznačne známe dôvody, výsledky meškali až 6 mesiacov. Za žiadosti v roku 2025 ešte nie sú dostupné výsledky (k 11. 6. 2025), pričom podaný je projekt na obnovu Novej Radnice. Celkovo v roku 2024 ostali významné pamiatky v rámci širšej lokality Bratislavy nepodporené (napr. budova YMCA), aj keď podporené mali byť, podľa odporúčaní odbornej komisie. V roku 2024 bolo až pri 60 % pridelennej sumy 9 mil. eur rozhodnuté po zásahoch ministerky namiesto pôvodných odporúčaní komisie; členovia komisie na protest odstúpili z podprogramu 1.5 Komplexná obnova NKP s prioritou ochrany a obnovy a 1.2. Obnova kultúrnych pamiatok v lokalitách svetového kultúrneho dedičstva, v rámci ktorých boli najväčšie zásahy do rozhodnutí.

2. Dopady na nástroje podpory mesta pre oblasť kultúry

2.1. Nadácia mesta Bratislavy

Je zaznamenaný nárast záujmu o podporu v roku 2025 aj za kultúrne aj komunitné programy z Nadácie mesta Bratislavy (NMB) – o 25 % viac žiadostí ako v roku 2024; pričom celková žiadaná suma sa navýšila o 18 % (**Tabuľka 1**).

Jedným z efektov dopadov výpadkov v štátnych dotáciách je aj to, že prijímatelia už avizujú kancelárii NMB, či podľa výsledkov zo štátnych grantov budú vôbec môcť pristúpiť k podpisu zmlúv s NMB a teda realizácií svojich aktivít. Vývoj je potrebné sledovať pre zachovanie želaných výstupov z projektov.

Nasledovné roky očakávame ďalšie navýšenie záujmu o podporu z NMB s konzervatívnou predikciou nárastu v min. výške ako medzi rokmi 2024 a 2025, čiže o ďalších 18 %, čo by znamenalo žiadanú sumu vo výške 2,8 mil. eur už v roku 2026. V rokoch 2023 a 2024 bol dopyt po žiadanej sume z NMB priemerne 39 %. V roku 2025 klesol

na 33 %. Ak sa predikcia potvrdí, pre zachovanie priemerne podporenej sumy z predchádzajúcich rokov, bolo by potrebné zvýšiť podporu NMB v roku 2026 o 41 % na celkových 1 064 270 eur.

Tabuľka 1 Podpora kultúrnych a komunitných projektov Nadácie mesta Bratislavy

	požadovaných financií	pridelených financií	prijatých žiadostí	schválených žiadostí
2023	2 021 474 €	841 747 €	408	200
2024	1 959 168 €	707 980 €	389	177
2025	2 319 253 €	754 000 €	486	195

Zdroj: NMB

Grantové schémy hlavného mesta a ním zriaďovaných inštitúcií predstavujú pre kultúrne aktivity a podujatia v Bratislave z nezriaďovanej scény iba doplnkový zdroj financovania. Mnohé kultúrne aktivity a podujatia si bez finančnej podpory zo štátnych dotačných schém nemajú šancu udržať kontinuitu. V roku 2025 a nasledovné roky hrozí, že budeme sledovať zánik mnohých návštevníkmi obľúbených a mestotvorných festivalov, podujatí a kultúrnych aktivít. Výrazné zníženie v dotáciách zaznamenali aktéri v nezriadenej kultúre aj v oblasti medziodborových projektov, či na scéne nezávislého divadla, ktoré sú pre rozmanitosť kultúrnej scény v Bratislave kľúčové (napr. PechaKucha Night Bratislava, tvorba a aktivity divadla Uhol_92, SkRat, divadla Nomantinel, či Edu Drama – divadla pre deti). Spolu už rada FPU rozhodla inak oproti odborným komisiám za rok 2025 pri 576 projektoch, čo je 22 % z celkových projektov (prerozdelených je už 16 mil. eur z 30 mil. eur) po celom Slovensku.

2.2. Dotačný program HMBA Strategická podpora kultúrnych podujatí (SPKP)

Z celkového počtu 16 festivalov podporených v rokoch 2023 – 2025 prostredníctvom SPKP aspoň raz, tri z nich – Jeden svet, Drama Queer a Dúhový PRIDE Bratislava – nedostanú na rok 2025 žiadnu štátnu dotáciu, čo zásadne ohrozuje ich realizáciu. Týmto festivalom Rada Fondu na podporu umenia (FPU) a Rada Audiovizuálneho fondu (AVF), a Dotačný program MKSR (už v 2024) zablokovali podporu, hoci ich odborné komisie odporučili medzi podporené projekty. Tieto rozhodnutia naznačujú, že podobný osud môže v najbližších rokoch postihnúť aj ďalšie významné podujatia, ktoré spoluvytvárajú kultúrnu identitu hlavného mesta – Bratislavy.

V iných mestách boli nepodporené už aj ďalšie podujatia v roku 2025: napr. Košickú Bielu noc rada FPU nepodporila s oficiálnym odôvodnením, že podujatie má „skôr ideologický než umelecký charakter“. Pritom festival ponúka vizuálne diela súčasného umenia vo verejnom priestranstve. Neboli podporené ani bratislavské divadlá ako Ticho a spol., pričom odborné komisie ich podporu navrhovali. Celkové výdavky na 16 strategických podujatí Bratislavy dosahujú približne 3,3 milióna eur ročne (2024), pričom dotácie z národnej úrovne pokrývali minimálne 790 000 eur, teda zhruba 33 % rozpočtu. Hlavné mesto Bratislava prispelo v roku 2024 sumou 220 000 eur, čo predstavuje 9 % ročných nákladov, čiže sa jedná o doplnkový zdroj financovania. Celková návštevnosť týchto festivalov je 320 000 osôb ročne.

Na základe údajov zo štátnych dotácií bolo možné rozdeliť 16 strategických bratislavských festivalov nasledovne:

- Stupeň ohrozenia 1: prišli o štátne dotácie v r. 2025 (spolu 92 000 eur)
- Stupeň ohrozenia 2: ohrozenie štátnych dotácií od r. 2026 (kumulovane 439 000 eur)
- Stupeň ohrozenia 3: ohrozenie štátnych dotácií od r. 2028 (kumulovane 826 000 eur)

Tabuľka 2 Financovanie 16 strategických bratislavských festivalov zo štátnych dotácií a dotácií Strategickej podpory kultúrnych podujatí HM BA s určením stupňa ohrozenia

Názov Festivalu	Celkové predpokladané náklady (2024*)	Priemer SPKP (2023-2025)	Podiel SPKP na celkových výdavkoch	Priemer štátnych dotácií (2023-2025)	Podiel štátnych dotácií na celkových výdavkoch	Zdroj	Kedy končí trojročnosť (stupeň ohrozenia 1 / 2 / 3)
Bratislava Design Week	90 500 €	8 333 €	9%	47 500 €	52%	FPU	(2)
Bratislava v pohybe - medzinárodný festival súčasného tanca	201 030 €	32 000 €	16%	110 000 €	55%	FPU	2025 (2)
NEXT: medzinárodný festival súčasnej hudby	154 400 €	18 000 €	12%	83 333 €	54%	FPU	2027 (3)
Biela noc Bratislava	264 000 €	14 333 €	5%	28 333 €	11%	FPU	2026 (3)
Bratislavský knižný festival - BRaK	144 700 €	17 333 €	12%	51 667 €	36%	FPU	2027 (3)
Jeden svet	212 000 €	15 000 €	7%	60 000 € (v 2025: 0 eur)	28%	AVF	2024 (1)
Drama Queer	125 000 €	23 667 €	19%	25 667 € (v 2025: 0 eur)	21%	FPU 114	(1)
Dúhový PRIDE Bratislava	51 950 €	3 333 €	6%	6 000 € (v 2024: 0 eur)	12%	MKSR - Dotácie	(1)
Letné shakespearovské slávnosti	245 000 €	3 333 €	1%	- €	0%	FPU	(2)
Konvergenzie – medzinárodný festival komornej hudby	203 000 €	25 000 €	12%	110 000 €	54%	FPU	2025 (2)
Uprising Festival	716 000 €	10 000 €	1%	20 000 €	3%	FPU	(2)
[fjúžn]	91 500 €	19 333 €	21%	28 333 €	31%	FPU	2026 (3)
OFF BRATISLAVA medzinárodný festival súčasnej fotografie a nových médií	102 470 €	5 000 €	5%	42 500 €	41%	FPU	2026 (3)
Bratislavské Jazzové Dni	256 500 €	11 000 €	4%	62 500 €	24%	FPU	2026 (3)
Mesiac Fotografie	83 000 €	3 667 €	4%	60 000 €	72%	FPU (žiadateľ FOTOFO)	(2)
Viva Musica! festival	325 330 €	20 667 €	6%	90 000 €	28%	FPU	2026 (3)
Spolu:	3 266 380 €	Priemer:	9%	Priemer:	33%		

Zdroj: MKSR, FPU, AVF, HM BA, Spracovanie Oddelenie kultúry HMBA

Pozn.: "trojročnosť" je stanovená podľa zmlúv, ktoré majú prijímatelia s príslušným fondom, pričom je podpora po ročnom zúčtovaní následne pridelená automaticky bez posudzovania po dobu 3 rokov.

3. Open Call BKIS

Zvýšený záujem o podporu podujatí prostredníctvom BKIS je pozorovateľný už k máju 2025, keďže v mestskom kalendári je aktuálne evidovaných 114 podporených podujatí – a to ešte pred realizáciou dvoch plánovaných výziev do konca roka. Pre porovnanie, v predchádzajúcich rokoch 2023 a 2024 bolo prostredníctvom Open call BKIS podporených dokopy približne 190 podujatí za celý rok. Avšak množstvo z týchto podporených podujatí avizuje neistotu pre realizovanie podujatí – alebo rozsahu a kvality aktivít, nakoľko im môže vypadnúť financovanie z národnej schémy.

4. Dopady na absenciu odborných kapacít

Kvôli zmene zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty v znení neskorších predpisov, ako aj ďalších interných predpisov MK SR, boli zrušené povinné verejné výberové konania múzeí a galérií na Slovensku, či iných štátnych inštitúcií. Nedostatočne odôvodnené odchody a neverejný výber vysokého manažmentu kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu (Slovenská národná galéria, Pamiatkový úrad SR, Slovenské národné múzeum a iné) spôsobujú destabilizáciu týchto inštitúcií smerom dovnútra i navonok. Pre ich mimoriadne (často oceňované) odborné projekty, aktivity zvyšujúce záujem verejnosti o nimi sprostredkovaný obsah, a tým aj zvyšovanie návštevnosti a vlastných príjmov, boli pre mestské kultúrne inštitúcie významnými poradnými orgánmi.

Už nadviazané spolupráce medzi mestom a štátom zriaďovanými kultúrnymi inštitúciami sú ohrozené reálnymi (vyše 100 odborníkov a odborníček) i potenciálnymi odchodmi odborných zamestnancov zo štátom zriaďovaných kultúrnych inštitúcií. Napr. ide o spoluprácu medzi SNG a GMB v otázkach správy zbierkového fondu, výpožičiek, finančného plánovania nových výskumných projektov, akvizičnej činnosti, návštevníckych služieb. Otázny je taktiež projekt fumigácie zbierkových predmetov, čo bez odídených odborných pracovníkov zo SNG je problematické plánovať. Takisto absentuje kontaktná osoba pre projekt sprístupnenia zdigitalizovaných zbierok webumenia.sk po odídení odborných zamestnancov zo SNG. Odborné kapacity budú absentovať aj v mestských témach **ochrany umeleckých diel vo verejnom priestore**, pri možnosti konzultovať stanoviská s odborníkmi z národných inštitúcií.

5. Očakávané ďalšie potenciálne hrozby v rokoch 2025 – 2026

- Pokles návštevnosti podujatí a prípadných vlastných príjmov aj pre mestské kultúrne organizácie – najmä v dôsledku celkovej finančnej situácie obyvateľov – až 63 % ľudí uviedlo v prieskume agentúry IPSOS, že od začiatku roka 2025 nakupuje menej tovarov a služieb.
- Zhoršovanie medziľudských a profesijných vzťahov v kultúrnom sektore, ktorý je dlhodobo založený na odbornosti a spolupráci.

Záver

Obchádzanie odbornosti v rozhodovaní o podpore kultúry má priame dopady aj na samosprávy, čo sa v rokoch 2024 a 2025 už výrazne prejavilo. Nedostatok odborného prístupu brzdí rozvoj kultúry na základe kritérií kvality a systematickú starostlivosť o kultúrne dedičstvo. V neposlednom rade narúša dôveru v celý systém verejnej podpory kultúry na Slovensku. V najbližších 2 – 3 rokoch nemožno očakávať zlepšenie tohto stavu.

Odporúčania:

- Monitorovať dianie v oblasti dopadov štátnej kultúrnej politiky na regionálnu vo frekvencií raz za pol roka.
- Monitorovať výpadky financovania podľa aktuálnych potrieb pre mestské kultúrne organizácie a Nadáciu mesta Bratislavy, Open Call BKIS a zabezpečiť dofinancovanie kľúčových programov.
 - MKO:
 - Pre rok 2025: Dňa 29. 4. 2025 HMBA schválilo navýšenie rozpočtu v rámci výpadku financovania celoročných programových činností z FPU pre MKB vo výške 80 000 eur; pre GMB vo výške 70 378 eur. Je potrebné naďalej sledovať vývoj v rozbehnutých grantových výzvach pre zabezpečenie činnosti organizácií MKO.
 - Pre rok 2026: odhad na základe roku 2023 min. 220 000 eur.
 - Nadácia mesta Bratislavy
 - Pre rok 2026: odhadovaná potreba navýšenia podpory o 310 294 eur.
 - Strategická podpora kultúrnych podujatí HM BA
 - Pre rok 2026: odhadovaná potreba navýšenia podpory o 439 000 eur pre zachovanie kontinuity strategických bratislavských festivalov, ktoré môžu byť ohrozené.
- Pomôcť v hľadaní riešení spolu s ďalšími stakeholdermi pre budúcnosť v kultúre na úrovni miest a obcí (poskytnúť priestory na stretávanie, koordináciu) v rokoch 2025 a 2026.
 - V rámci Bratislavského kultúrneho fóra a sprievodných aktivít